שלא ברצון ר"א דשרי אפי' ברה"ר. קשה לרש"י הא אמרינן לקמן בפירקין (דף קנ:) כל מקום שאתה מוצא עשה ולא תעשה אם אתה יכול לקיים את שניהם מוטב כו' והכא כיון דאפשר לקיים את שניהם להביאו דרך גגות וחצירות וקרפיפות אמאי יביאו אותו דרך רה"ר וליכא למימר דלגבי מילה דגלי רחמנא בה דחמי שבת כדדרשינן לקמן לא אמרינן הכי דהא לקמן (ז) גבי בשר אפי' במקום בהרת יקוץ כו' אמרינן כדר"ל דאמר ר"ל כל מקום שאתה מוצא כו': **ומי שרי והתניא.** וא"ת ולוקמי שהביאו דרך חצר מעורבת דהוי כרבון חכמים ושלא כרבון ר"א דשרי אפי' דרך רה"ר וי"ל דבכה"ג לא הוה שרי ר"א (ח) מן רה"ר כיון שיכול להביאו דרך חצר מעורבת בהיתר גמור אבל כי מסיק ברבון ר"ש אתי שפיר דקאמר שכאן אשה היו נזכרין מע"ש היו מביאין משוש דפליגי רבנן עליה: **ברצון ר"ש.** ה"ה דהוה מלי למימר ברבון ר"מ שהביאו דרך גגות מגג לגג או דרך חצרות מחצר לחצר כדמוכח בפרק כל גגות (עירובין דף פט.) דאית ליה כל גגות העיר רשות אחת הן וכן חצרות וקרפיפות אלא נקט ר' שמעון דקי"ל כוותיה: **לכלים** ששבתו לתוכו.

וכן היה אותו איומל:

דרבי אליעזר שמותי הוא. מנ"ש (ט) וכן מוכח בירושלמי במסכת תרומות בפרק אלה תרומה דתנן התם אלה תרומה טמאה שנפלה למאה אמין טהורין בית שמאי אומרים וב"ה מתירין כו' עד לאחר שהודו ר"א אומר תירוש ומיכרף ואמר בגמרא (יא) בן זזי ורבי אייבו בר נגרי הוו יתבין וקמרי תניין אחר שהודו ר"א אומר תירוש ומיכרף מי הודה למי א"ר אסי מתניתין אמרה כן לאחר שהודו ר"א אומר תירוש ומיכרף ר"א לא אמר שמותי הוא הכי משמע דשמותי הוא מתלמידי ב"ש דמיגה קא פשיט דב"ש הודו לב"ה. ר"ת (יב):

ניתקן חצרות ונעשו בתים. פירוש ומשיב כאילו אין כאן אחר כלל שהאחר נעשה בית וכשלא עירבו משיבי בתים כליתנהו ומיהו אחר לא משיב כליתא אע"פ שאסור לטלטל (יג) מתוכו למבוי כיון שאין (יד) דרך מפסקין בינו למבוי לא חשוב [כסתום] אבל בתים כפתוחות משיבי כיון שהאחר מפסיק בינם למבוי ודוקא היכא דלא נשתתפו בעיגן בתים וחצרות פתוחין לתוכו אבל נשתתפו לא בעיגן ומשני אפשר דמבטלי רשות גבי חד דהשתא איכא בית דלא משיב כסתום ולא אמר נמי ניתקו חצרות כולם כשאר הבתים אסורין באחר ופריך בית איכא בתים ליכא ולא מצי למימר דבטלי רשות גבי תרי שהם היו אוסרין זה על זה ולא מצי למימר שהבתים עירבו דהא מדקאמר רב לא עירבו משמע לא עירבו כלל: אפשר

עם בתיהם שבני הבתים מוציאין לחצרותיהן שעירבו בתים הפתוחים לאחר יחד וכן בני אחר שאחרת אבל בני החצרות לא נשתתפו במבוי **אין מטלטלין.** במבוי אפי' כלים ששבתו בתוכו אלא בד': **לא עירבו חצרות עם בתיהן** מבתיהן לחצריהם: **מותר לטלטל בכולו.** כלים ששבתו בתוכו ולקמיה מפרש טעמא: **ונעשו בתים.** בטלו לגבי הבתים ואין שם חצרות עליהם: בתים

שלא ברצון ר"א מתקיף לה רב יוסף שלא ברצון ר"א אדרבה ר"א הוא דשרי וכי תימא שלא ברצון ר"א דשרי אפילו ברה"ר אלא ברצון רבנן דאסרו דרך רה"ר ושרו דרך גגות דרך חצירות וקרפיפות ומי שרי (ט) והתניא (א) כשם שאין מביאין אותו דרך רה"ר כך אין מביאין אותו לא דרך גגות ולא דרך קרפיפות ולא דרך חצירות אלא אמר רב אשי שלא ברצון ר"א ומחלוקתו אלא ברצון ר"ש (ב) דתנן ר"ש אומר אחד (ג) גגות (ד) ואחד קרפיפות ואחד חצירות כולן רשות אחד הן לכלים ששבתו בתוכן ולא לכלים ששבתו בתוך הבית בעא מיניה רבי זירא מר' אסי מבוי שלא נשתתפו בו מהו לטלטל בכולו מי אמרינן כחצר דמי מה חצר אע"ג דלא ערבו מותר לטלטל בכולו האי נמי אע"ג דלא נשתתפו בו מותר לטלטל בכולו או דילמא לא דמי לחצר דחצר אית ליה ד' מחיצות האי לית ליה ד' מחיצות א"ג חצר אית ליה דיורין האי לית ביה דיורין שתיק ולא א"ל ולא מידי זימנין אשכחיה דיתיב וקא אמר אמר ר"ש בן לקיש משום ר' יהודה הנשיא פעם אחת שכחו ולא הביאו איומל מע"ש והביאוהו בשבת והיה הדבר קשה לחכמים היאך מניחין דברי חכמים ועושין כר"א חדא דר"א שמותי (ה) הוא ועוד יחיד ורבים (ו) הלכה כרבים וא"ר אושעיא שאילית את רבי יהודה הגוזר ואמר לי מבוי שלא נשתתפו בו הוה ואייתוהו מהאי רישא לההאי רישא א"ל ס"ל למר מבוי שלא נשתתפו (ז) מותר לטלטל בכולו וא"ל אין א"ל והא זימנין בעאי מינך ולא אמרת לי (ח) הכי (ט) דילמא אגב שיטפך רהיט לך גמרך א"ל אין אגב שיטפא רהיטא לי גמרי (י) איתמר אמר רבי זירא אמר רב מבוי שלא נשתתפו בו אין מטלטלין בו אלא בד' אמות אמר אביי הא מילתא אמרה רבי זירא ולא פירשה עד דאתא רבה בר אבוה ופירשה דאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה אמר רב (יא) מבוי שלא נשתתפו בו עירבו חצירות עם בתים אין מטלטלין בו אלא בד' אמות לא עירבו חצירות עם בתים מותר לטלטל בכולו אמר ליה רב חנינא חוזאה לרבה מאי שנא כי עירבו חצירות עם בתים דניתקו חצירות ונעשו בתים ורב לטעמיה (יב) דאמר רב (יג) אין המבוי ניתר בלחי וקורה עד שיהו בתים

ולא קשיא לך ביה מידי סבירא לך מותר לטלטל בכולו: הכי גרסינן **והא זמנין בעאי מינך ולא אמרת דילמא אגב שיטפא אתיא לך.** כשהיית שטוף בגרסתך לחזר על שמועה זו דר"ל עם מרוצת גרסתך אתיא לך הן דר' אושעיא בהדא דאיתמר עלה: **ולא פירשה.** אימתי מותר ואימתי אסור: **עירבו חצרות.** שבמבוי **אין מטלטלין.** במבוי אפי' כלים ששבתו בתוכו אלא בד': **לא עירבו חצרות עם בתיהן** מבתיהן לחצריהם: **מותר לטלטל בכולו.** כלים ששבתו בתוכו ולקמיה מפרש טעמא: **ונעשו בתים.** בטלו לגבי הבתים ואין שם חצרות עליהם:

דרך גגות ודרך חצירות. שלא עירבו זו עם זו ואיכא איסורא דרבנן: **שלא ברצון ר"א ומחלוקתו.** קאמר דר"א אפילו ברה"ר שרי ואינהו דאייתו דרך חצרות גלי אדעתייהו דאין מכשירי מילה דוחין שבת ושלא ברצון המלוקין עליו דאסרי דרך חצרות דהעמידו חכמים דבריהם לאיסור (ט) שבת אף במקום כרת: **אלא ברצון ר"ש.** שמתיר אף לדבר הכרוכה: **דתנן ר"ש אומר אחד גגות כו' כולן.** ואפילו הן של בעלים הרבה מטלטלין מזה לזה דלא אסרו מרשות לרשות אלא בתים: **קרפיפות.** אם של בית אמתים הוא מטלטל בכולו ואם יותר ולא הוקף לדירה קרי ליה רשות אחת לגבי תבירו או לגבי אחר לטלטל ב' אמות בזה וב' אמות בזה להוציא ולהכניס מזה לזה: **ששבתו בתוכן.** שבאקדש היום היו בתוכו ולא בתוך הבית דאילו שבתו כלים בבית לא מיבעיא היכא דלא עירבו בני בתי האחר דאפילו מבית לאחר לא יוציאו כלי הבית אלא אפילו עירבו ומטלטל מבית לאחר לא יוציאו כלי הבית מאחר זו לאחרתה אלא עירבו עמה: **אלא נשאפו כו.** עירוב דאילו חצירות במבוי קרי שיתוף: **מהו לטלטל.** בתוכו בכולו כלים ששבתו בתוכו. ולהוציא מן האחר לתוכו פשיטא לן דאסור וכן ממנו לאחר: **מה אחר אע"ג דלא עירבו.** הרבה בתים שבאחר ביחד ואסור להכניס ולהוציא מבתים לאחר ומאחר לבתים: **מותר לטלטל בכולו.** מה שמצא בתוכו או בגדיו שהוציאן מן הבית לתוכו דרך מלבוש (יא) פושטן ומטלטלן בכולו לדברי הכל. דג' מחלוקות הן בעירובין בפרק כל גגות (יב) לדברי ר' מאיר גגין רשות לעצמן ומטלטלין מזה לזה ואפילו של בעלים הרבה וחצרות רשות לעצמן לטלטל מזו לזו בלא עירוב כלים ששבתו בתוכם אבל לא מגגין לחצרות וקרפיפות רשות לעצמן ולדברי חכמים גגין וחצרות רשות אחת וקרפיפות רשות אחת ולדברי ר"ש כולן רשות אחת חוץ מן הבתים: **א"ל** לאמתם בה תדיר: **האי אין בו דיורין.** שהדיורין בבתים הן והבתים פתוחין לחצירות וחצירות למבוי: **ומנין.** פעם אחרת: **אשכחיה.** רבי זירא לר' אסי: **שמותי הוא.** ברכוהו דלמרגין בהזהב (ב"מ דף נט:). ובתלמוד ירושלמי (יג) מפ' שמותי הוא מתלמידי שמאי היה: **וא"ר אושעיא.** לאותן שהיה קשה עליהן מה ששמעו: **שאילים אם רבי יהודה הגוזר.** המל את התינוקות: **ואייתוהו מהאי רישא.** שהיה התינוק בבית שבראש המבוי ואינמל בבית שבראש האחר שבגדו. עד כאן דברי ר' אסי: **א"ל.** רבי זירא אלמא ס"ל דאמר מדאמר ליה להא גלה קשיא לך ביה מידי סבירא לך מותר לטלטל בכולו: הכי גרסינן **והא זמנין בעאי מינך ולא אמרת דילמא אגב שיטפא אתיא לך.** כשהיית שטוף בגרסתך לחזר על שמועה זו דר"ל עם מרוצת גרסתך אתיא לך הן דר' אושעיא בהדא דאיתמר עלה: **ולא פירשה.** אימתי מותר ואימתי אסור: **עירבו חצרות.** שבמבוי

ד א מיי' פ"ג מהלכות מילה הלכה ו סמג עשין כח טוש"ע א"ח סימן שלא סעיף ו טוש"ע י"ד סימן רסו סעיף ב:

ה ב מיי' פ"ג מהלכות עירובין הלכה יח סמג עשין דרכון ג טוש"ע א"ח סימן שמב סעיף ח:

ו ג מיי' פ"ה מהלכות עירובין הלכה טו סמג שם טוש"ע א"ח סימן שם סעיף ח:

ז ד מיי' פי"ז מהלכות שבת הלכה ז סמג שם טוש"ע א"ח סימן שפג סעיף כו:

מוסף רש"י

כשם שאין מביאין אותו. לימול במילה (פסחים צב.). **ואחד קרפיפות.** שלינן יותר מבית שאתים (עירובין פט.). **רשות אחת הן.** לענלטל מזה לזה (שם כב.) כלים ששבתו בגגו זה לגגו חברו (שם עד.) הואיל וכולם לון בשמיכון מיוחד ותליר רשות אחת הן ומטלטלין מזה לזה, אפילו בתאר של רבים לתאר רבים בלא עירוב, וגלית ליה לר"ש עירוב חצרות אלא מעשה היתר כלי הבית (שם קט.). ולא אמרינן כשם שדיורין מלוקין לעטה כך מלוקין לעצלה דכלים ששבתו בתאר זו מוציאין לתבירתה, וכן לקרפף, וכן לתאר ולקרפף מן הגגין, הואיל וסולן רשות שאינה דיורה בית, ואין לרוך לעבר מתאר לתאר אלא בשביל כלים ששבתו בבית שבתאר זו להוציאם לתאר אחרת (שם עד.). **לכלים ששבתו בתוכן.** ואפילו הן של בעלים הרבה (שם כב.). **ולא לכלים ששבתו בתוך הבית.** והוציאון לאסור לטלטל מתאר לקרפף או לגגו, דבית וקרפף שתי רשויות הן ואפילו דמר גגון (שם). **שמותי הוא.** לשון אמתא, שהרי ברכוהו כדאמרינן בהזהב (ב"מ נט:) הלכך לא עבדין טותיה בתחריסייה (נדה ז.). **אגב שיטפך.** ריסנך (שם נג:).

רבינו חננאל

שלא כרצון רבי אליעזר. ושקלינן וטרינן בה, ואוקמא רב אשי שלא ברצון ר' אליעזר דשרי אפילו דרך רה"ר, ושלא ברצון מחלוקתו, והם החכמים שחולקים על ר' אליעזר ואומרים אפילו דרך גגות ודרך חצירות וכו', דרבי עקיבא סבירא ליה כוותיהון, אלא ברצון ר' שמעון דשרי דרך גגות דתנן ר' שמעון אומר אחד גגות ואחד חצירות ואחת קרפיפות כו'. **בעא** ר' זירא מר' אמי מבוי **שלא נשתתפו בו מהו** לטלטל בכולו וכו'. ושתק ר' אמי ולא השיב לו. זמנין אשכחיה דקאמר אמר ר"ל משום רבי יהודה נשיאה פעם אחת שכחו ולא הביאו איומל מע"ש והביאוהו בשבת, והיה הדבר קשה לחכמים היאך מניחין דברי חכמים ועושין כר' אליעזר שהן דברי יחיד. ועוד רבי אליעזר שמותי הוא. כלומר מתלמידי שמאי הוא. א"ר אושעיא שאילית

הגהות הב"ח

(א) גמ' אחד גגות ואחד חצרות ואחד קרפיפות רשות אחת: (ב) שם שלא נשתתפו בו מותר: (ג) שם ולא אמרת לי דילמא כל"ל ומיהא הכי נמתק: (ד) תוס' ד"ה שלא וכו' דאם לקמן: (ה) ר"ג ע"ב קנג ע"ב: (ו) ר"ה ומי אמר וכו' ר"ש דדרך רס"ר מין: (ז) ד"ה דרבי אליעזר וכו' ואמר בגמרא רבי יהודה בן פזי: (ח) ר"ה ניתקו וכו' כיון שאין דבר מפסיק:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה מותר לטלטל בכולה וכו' פושטן ומטלטלן. תמי' לי הא מ"מ כיון דשבתו בבית אסור לטלטלן וכדאיתא להדיא עירובין דף נא בתוספתא וסולה ופע"ג:

תוספות ד"ה דה"א שמותי וכו' וכן מוכח בירושלמי. עיין בילה דף לד ע"ב תוספות ד"ה ואומר:

רבינו חננאל (המשך)

את ר' יהודה הגוזר, פי' המל, ואמר לי מבוי שלא נשתתפו בו הוה, ואתיוה מהאי רישא, להאי רישא. אמינא ליה סבירא ליה למר מבוי שלא נשתתפו בו מותר לטלטלו בכולן, א"ל אין כו'. איתמר ר' זירא אמר **רב מבוי שלא נשתתפו בו אין מטלטלין בו אלא בארבע.** ר' זירא לא פירש שמועה זו היטב עד דאתא רב נחמן אמר רבה בר אבוה ופירשה משמיה דרב הכי. מבוי שלא נשתתפו בו, אם עירבו חצרות עם בתיהם אין מטלטלין בו אלא בארבע, לא עירבו חצרות עם בתיהם מותר לטלטל בכולו. א"ל רב חנינא חוזאה לרבא מפני מה כי עירבו עם בתיהם אין מטלטלין באותו מבוי אלא בארבע, דניתקו חצירות ונעשו בתים, כלומר כיון שעירבו נעשו בתי החצר וההחצר רשות אחת. ורב לטעמיה דאמר אין מבוי ניתר בלחי וקורה עד שיהו

(ט) פסחים לב., (י) עירובין כג: לה. עד. פסו. לא., (יא) נדה ז:, (יב) [לעיל ס: כרמים ט. וש"ן], (יג) נדה נג.:, (יד) עירובין לא.:, (טו) עירובין ה. [ע"ש ל"ש] ופסח עג.:, (יז) שבת, (יח) [דף ל:], (יט) סוף פרק ט דשביעית, (כ) [וע"ש תוספות מה ז: ד"ה שמותין], (כא) פי' ר"ל לדבריו דס"ל דבתים אין לה וא"כ אינו ניתר בלחי וקורה ואז לא ס"ל ר"ש דרשות א' הן וא"כ גם אלה אין לה וא"כ איאך אמר דחצרות איכא ועוי' בעוא"ח סימן שפב ובמחב"ש ס"ג מה"ע ומסכתת ליה לר"ש מבוי דיעתר בלחי וקורה כמ"ש בתוספות לקמן דבטלו רשות לגבי תרי ואומן תרי עירבו יחד וכוומא התוספות לקמן בין על עירבו ובין על לא עירבו וכדי שלא תאמר דזהו אמתקמה המקשה בלומרו בתים איכא חצרות ליכא לעירבו ע"כ פירש התוספות דמ"ש ניתקו חצירות פירוש ותמיד כולו כו'.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

רבי אליעזר דמילה פרק תשעה עשר שבת קלא.

בתים וחצרות. שני בתים פתוחים לשתי חצרות שתים לכל חצר ושתי חצרות פתוחות למבוי: **כמאן דסתימי דמי.** דהא לגבי מבוי כמאן דסתימי הוא דהא חצרות מפסיקות ביניתים שאין הבתים מוציאין להם: **אפשר דמבטלי.** בני הבתים שבחצר ראשון שיש להם בחצר לגבי חד מיניייהו והוי כל החצר שלו ומותר להוציא מבתיהו לחצר: **סוף סוף בית איכא.** בכל חצר בתים ליכא ורב בעי שני בתים לכל חצר: **אלא אמר רב אשי.** טעמא לאו משום בתים וחצרות פתוחות לתוכו הוא דרב בין אין עירבו בין לא עירבו מכיון דסתימי שתי חצרות למבוי ושני בתים לכל חצר תוכת מבוי עליו ויתר נלחי וקורה והיינו טעמא דבי עירבו בחצרות ולא נשתתפו במבוי אסור לטלטל בו וכי לא עירבו שרי: **מי גרם לחצירות שיאסרו.** על המבוי להצילו שיתוף להוציא מן החצירות לתוכו: **בתים.** הוו דגרמי לו דאי לאו משום בתים הוו להו חצרות ומבוי רשות אחת דרב דאמרה להא מלתא כר"ש סבירא ליה דאמר בעירובין (דף עד.) גג וחצר וקרפף ומבוי כולן רשות אחת הן ומטלטלין מזה לזה ואמר רב עלה הלכה כר' שמעון והוא שלא עירבו בתים עם החצרות דלא שכיחי מאני דבתים בחצר הלכך לענין טלטול בתוכו נמי כי לא עירבו חצרות עם הבתים שרי דהוה להו כמו שנשתתפו בו דמי גרם לו למבוי ליאסר ולהלטרך לשיתוף בתים גרמו לו ואינם שרי נסתלקו ממנו ומותר להוציא מן החצרות למבוי כאילו נשתתפו ובנשתתפו לו מספקן לן דמותר לטלטל בכולן: **לא לכל אמר רבי אליעזר.** לא בכל מכשירי מצוה אמר כן. ולקמן מפרש הי מכשירי מצוה אתא למעוטי: **שתי הלחם.** דעלרת חומש יום הן ואין נאחזן עד למחר: **ולא למדן רבי אליעזר.** דלפייתם תדלה שבת אלא בגזירה שוה ואי בכל מכשירי מצוה שעיקר המצוה נוהגת בשבת אמר מכשיריה כמותה למה לי גזירה שוה: **מה הנאה האמורה בעומר מכשיריה.** דהיינו קצירה טחינה והרקדה שלה דוחין את השבת דלמחרינן במנחות (דף עב.) בחרים ובקליר תשבות[ה] מה חרים רשות אף קליר רשות יצא העומר שהיא מצוה: **שכן** [ו] **מצא קצור.** שלא נשס עומר מצוה לקצור לשמה דכתיב וקצרתם והבאתם הלכך קצירה גופה מצוה היא תאמר בשתי הלחם שלא נאמר בהן קצירה: **נא.** בתמת: **מצד אחד.** הבאה דעומר מופנה הבאה דשתי הלחם אינה מופנה דלריכה לגופה: **ושמעינן ליה לרבי אליעזר דאמר.** גזירה שוה שאינה מופנה משני לדדיה אלא מצד אחד למדין ממנה אם אין להשיב אבל אם יש להשיב משיבין. ובמסכת יבמות בפרק מצות חליצה[ז] שמעינן ליה דאמר הכי דקתני חליצה בשמאל פסולה ורבי אליעזר מכשיר דלא יליף רגל רגל ממצורע ופרכינן ורבי אליעזר לא יליף ממצורע והא תניא ר"ש אומר מניין לרגליה שהיא בחוץ ימנית נאמר כאן אחון ונאמר להלן אחון וכו' ומשיבין אחון אחון מופנה רגל רגל לא מופנה והאי לאו מופנה דקתמרינן משני לדדין קאמר דרגל דכתיב בחליצה אינעריכא לגופה אבל מצד אחד מופנה הוא דפרשם מצורע [ח] מופנה הוא דהיא דעני דכולהו כתיבין במצורע עשיר: **אביאו ריבוא הוא.** דהא אוהקרבתם מנחה חדשה סמיך ומלי למיכתב ממנו אבתיכם לחם תנופה ואביאו יתיה הוא: **למעוטי מאי.** הא דאמר רבי יוחנן לעיל לא לכל אמר רבי אליעזר למעוטי הי מכשיריה אתי דלא דחי שבת: **וכל מכשיריו.** כגון לקוללו מן המחובר: **למעוטי לילים.** שלא יתלנה בטליתו בשבת כדמפרש טעמא ומאיל: כל

[ה] [עירובין ה. יב: עג: עד.],
[ו] [נ"ל מיוסן], [ז] [יבמות עב.],
[ח] [סוכה מג., ס] [שמות לד],
[ט] [דף קד.],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שכן אם מלא:
(ב) תוס' ד"ה מי גרם וכו' מותר לטלטל בכולו דהא רב:
(ג) ד"ה לא לכל וכו' וכ"ש לא לכל מלות: (ד) ד"ה תמצר וכו' אלא למכשיריו: (ה) ד"ה ושון וכו' דלילים ומזדד: אם עבר:
(ו) **בא**"ר אבל לילים ומחוה כל"ל ותיבת סוכה נמחק:

גליון הש"ם

גמ' לא לכל אר"א מכשירי מצוה. עי' כס' כני מיים כסוף הספר בגלקוטי: **רש"י** ד"ה ושמעי' ליה לר"א וכו' **מופנה הוא ההיא דענו.** עי' כרש"ש יומא דף ג ע"ב ד"ה ומעני' לי' לר"ש ע"ש: **תוס'** ד"ה **אפשר** וכו' **דאיכא** למ"ד בעירובין. עי' עירובין דף עג ע"ב תוס' ד"ה ולא אלא פסיקא: **תוס'** ד"ה ושון **אלא פרט** לבמות מוטא. וכ"כ רש"י סוכה יא ע"א ד"ה לפרזומא ומיין כשנר המלך פ"ג מהל' מלכים:

מוסף רש"י

בתים וחצרות פתוחין לתוכו. בתים פתוחין לחצרות וחצרות למבוי, שכן היה דרכן שאין בתים פתוחין אלא למלריכין, וכל חלר המלוה בהם ובמשנה אינו אלא לפני הבית, אבל שלמוחרי הבית מוקלה לו לחכה קני לה (עדרובין ה.) והבן כיון דטולן בתוחים זו לזו ומעורבות יחד דלקן פתחיהם חצר אחת לכו (שם עד.). **לולב** וכל מכשיריו. כלומר מיקוניה ואפילו לקולין מן המחובר ולמבדו (סוכה מב.).

רבינו חננאל

בתים וחצרות פתוחין לתוכו, והבא כיון שעירבו כאילו אין שם חצר וכולן בתים בינה. ואפילו נשתתפו כיון שאין שם (בתים) [חצרות] אין שתוף מועיל באותו מבוי. כך יש לומר כי לא עירבו נמי, כיון שהן אסורין להוציא מן הבתים לחצר לחשוב אותן הבתים כאלו חתומין הן שאין להם רשות להשתמש מן הבתים לחצר, וחצר איבא בית ליבא, לטעמיה דרב היאך מטלטלין במבוי שאין לו בית. ומפרש יחבן שיבטלו כל בני החצר רשותם לגבי חד, וכיון שבטבולין רשותם לגבה יש לו להוציא מן הבית לחצר, כדתנן נתנו לו רשותם הוא מותר והם אסורים, וקי"ל הא דתנן נתנו לו רשותם רשותם מעיקרא מקודם ו) שיבטל הויא רשותא לגבייהו. **ואקשינן** וכיון שבטלו כל בני חצר רשותם לגבי חד נעשו כל הבתים שלו וכולן כבית אחד הן חשובין, ורב לא אמר אלא בתים ומיעוטי בתים שנים, והבא ליבא שני בתים ויאך מתיר רב. ופריקו עוד כגון שבני חצר בטלו רשותם מן הבקר עד חצי היום לגבי ראובן בפירוש ומחצי היום ולהלן לגבי שמעון, שנמצאו ראובן ושמעון שניהם מותרין בחצר זו, דהא שמעינן לרב דאמר מבטלין ומחזירין ומבטלין. **ואקשינן** תוב סוף סוף בעת שמותר לזה להשתמש בחצר זה אסור, ואותה העת אין שם בחצר אלא בית ראובן בלבד, ומחצי היום ולהלן בית שמעון לבדו ואין לראובן בה רשות להשתמש, ומ"מ לא תמצא ב' בתים מותרין בחצר זו בעת אחת. **ופריק** רב אשי פירוק אחר ואמר מי גרם לחצירות הללו הפתוחות למבוי להיאסר בהן טלטול בתים, מפני אלו הבתים שהן פתוחין לתוכן ולא עירבו, שאלו לא היו בהן בתים מותרין היו השובתים שם לטלטל בה בכולה שהן כמו קרפף שמותר השובת בו לטלטל בכולן, וגם המבוי לא נאסר בהן טילטול אי לא מפני הבתים שהן פתוחים לתוכה ואינם. כלומר כיון שלא עירבו חתשבם כאלו חתומים הם ואינם כלל. הלא אילו היו פתוחין היה הטלטול מותר בהם עכשיו יהיה מותר, ועמדו דברי רב אשי. ועיקר דברי רב ופירושם בעירובין פרק הדר עם הנכרי בחצר, ופירשנון שם. ושמעינן מינה דרבנן פליגי על ר' שמעון דשרי דרך רגלו חצירות דדרך קרפיפות. ואע"ג דאמר רב הלכתא כר' שמעון בפרק כל גגות הניר רשות אחת הן, לגבי איזמל לא שרינן בכי האי גוונא, דבהדיא קיי"ל הילכתא דרבנן[ז] וככלליה דרבי עקיבא דאמר כל

ו) נלמ"ל דל"ר דקי"ל כר"ש בעירובין ס"ע ע"ב דטומטין רשות מסתלק. ז) עיין היטב כרי"ף כאן דדמה כל הלמ"ות שהבית רבינו ע"ש.

1 דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תָבֹאוּ אֶל הָאָרֶץ אֲשֶׁר אֲנִי נֹתֵן לָכֶם וְקָצַרְתֶּם אֶת קְצִירָהּ וַהֲבֵאתֶם אֶת עֹמֶר רֵאשִׁית קְצִירְכֶם אֶל הַכֹּהֵן:
2 וְהִנִּיף הָעֹמֶר לִפְנֵי יְהוָה לְרֹצֹנְכֶם מִמָּחֳרַת הַשַּׁבָּת יְנִיפֶנּוּ הַכֹּהֵן: וְעַשִּׂיתֶם בְּיוֹם הֲנִיפְכֶם אֶת עֹמֶר הַתְּנוּפָה שֶׂה בֶן שָׁנָה תָמִים לְעֹלָה לַיהוָה:
3 וּמִנְחָתוֹ שְׁנֵי עֶשְׂרֹנִים סֹלֶת בְּלוּלָה בַשָּׁמֶן אִשֶּׁה לַיהוָה רֵיחַ נִיחֹחַ וְנִסְכּוֹ יַיִן רְבִיעִת הַהִין: ויקרא כג יז

ויקרא כג טו
ויקרא כג יט

רב נסים גאון

פרק יט רבי אליעזר אומר. ואכתי מופנה מצד א' הוא, ושמעינן ליה לר' אליעזר דאמר מופנה מצד אחד למדין ומשיבין. דע שאע"פ שלא מצאנו לר' אליעזר בפירוש שאמר דבר זה, יודעים אנחנו אותו מדברהם במס' נדה בפרק המפלת (דף כב) מופנה מצד אחד לר' ישמעאל למדין ואין משיבין, לרבנן למדין ומשיבין. והואיל ור' אליעזר ו) עומד כר' ישמעאל, כי אנו מוצאין ר' יהושע חברו של ר' אליעזר אומר (ע"ז דף כט בתשובה) **ישמעאל אחי,** ועם זה לא נתיחד בחלוקה בזה הדבר אלא ר' ישמעאל והשאר שוו כולם בדבר אחד כי מופנה מצד אחד למדין ומשיבין, ידענו כי ר' אליעזר בכלל החכמים ששוו עומד וסובר כמותן. שאילו היה חולק עליהן בדבר זה היה נזכר עם ר' ישמעאל, וכיון שלא הזכרה החלוקה אלא בר' ישמעאל בלבד נתברר כי ר' אליעזר אינו שוה לו וכרבנן סבירא ליה. ומיכן אמרו ושמעינן ליה לר' אליעזר דאמר מופנה מצד אחד למדין ומשיבין, לפי שכל החכמים ומשיבין, ודאי באותו הדור שוו בדבר זה חוץ מר' ישמעאל שהחזכר בפירוש שהוא חולק.

ו) אין הלשון מדויק ואמנם כוונתו שולפי כ"ל היה כדברי של ר' יהושע ואם אינם דקבר כוותיה היה לסמיכו עם ר"י ועין בכס"ש כאן בכ"ה ושמעינן וכיכמות קד ע"ל ד"ה לא מופני ול"ע.

רבינו חננאל (המשך)

מלאכה שאפשר לה לעשות מע"ש אינה דוחה את השבת, והבאת איזמל כיון שאיפשר לו להביאו מע"ש ולא הביאו אין הבאתו דוחה את השבת. ואפילו לעניין עשיית פסח דכרת הוא, לא מיתיתן איזמל למול בנו או עבדו כדי שיותר לו לעשות פסח. ולא שנא להו לרבנן לא דרך רה"ר ולא דרך גגות וקרפיפות וחצרות הכל אחד הוא ובכל אסור. **ואשכחנן** בתלמוד א"י עובדא ולא הביאוהו בשבת, דאמרינן בכל מקום (רב) עב(ד) מעשה רב דגמרינן מינה, וזה הוא המעשה, ר' שמואל בר אבדימי הוה ליה עובדא למגזר לרב ששיא בריה. אנשיון למיתי איזמל שאל לר' מונה אמר להון ידחה למחר, שאל לר' יצחק בן אליעזר אמר להון משחוק [קונדיטון] לא אנשיתון ומיתי איזמל אנשיתון, ידחה למחר. **א"ר חייא בר אבא** א"ר **יוחנן לא לכל א"ר אליעזר מכשירי מצוה דוחין את השבת.** שתי הלחם חובת הכהנים הן ולא למדם ר' אליעזר אלא מג"ש, נאמרה הבאה בעומר, שנאמר והבאתם את עומר וגו', ונאמרה הבאה בשתי הלחם, שנאמר ממושבותיהם תביאו לחם תנופה שתים וגו', מניין שהעומר דוחה שבת, מלאכה שתים ר' ישמעאל אומר, העומר היה בא בשבת מג' סאין וכו', ת"ר תקריב את מנחת בכורים, מה ת"ל לפי שמצות העומר להביא מן הקמה, מניין שאם לא מצא קמה יביא מן העומרין ת"ל תקריב כו', עד תקריב לפי שמצותו לקצור בלילה. מניין שאם קצר ביום כשר ודוחה שבת, ת"ל תקריב כל שהוא תקריב מ"מ תקריבו אפילו בשבת אפילו ביום בטומאה. **ותוס** תניא (בתו"כ) בסוף פרשת אמור אל הכהנים (ובפסחים עז ובמנחות עב) רבי אומר ודבר משה אל מועדי ה', מה ת"ל לפי שלא למדנו שדוחין את השבת אלא הפסח והתמיד שכתוב בהן במועדו, מניין לרבות העומר והקרב עמו, שתי הלחם והקרב עמהן שידחו שבת, ת"ל ודבר משה אל מועדי ה', קבעו מועד אחד לכולן. **ופשוטה** היא זו ההלכה כולה. **ואפילו** ר' אליעזר שמתיר במכשירי מצוה מודה שאם צייץ טליתו ועשה מזוזה בפתחו בשבת שהוא חייב. ואמרינן מ"ש הני ואוקימנא

קלא: רבי אליעזר דמילה פרק תשעה עשר שבת

1 וּלְקַחְתֶּם לָכֶם בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן פְּרִי עֵץ הָדָר כַּפֹּת תְּמָרִים וַעֲנַף עֵץ עָבֹת וְערְבֵי נָחַל וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם שִׁבְעַת יָמִים:

ויקרא כג מ

2 בַּסֻּכֹּת תֵּשְׁבוּ שִׁבְעַת יָמִים כָּל הָאֶזְרָח בְּיִשְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ בַּסֻּכֹּת: ויקרא כג מב

3 וּבַחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַזֶּה חַג הַמַּצּוֹת לַיְיָ שִׁבְעַת יָמִים מַצּוֹת תֹּאכֵלוּ: ויקרא כג ו

4 דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי הַזֶּה חַג הַסֻּכּוֹת שִׁבְעַת יָמִים לַיְיָ.

ויקרא כג לד

5 וּבַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ מִקְרָא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ יוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה לָכֶם: במדבר כט א

6 וְהָעֲבַרְתָּ שׁוֹפַר תְּרוּעָה בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּעָשׂוֹר לַחֹדֶשׁ בְּיוֹם הַכִּפֻּרִים תַּעֲבִירוּ שׁוֹפָר בְּכָל אַרְצְכֶם: ויקרא כה ט

מוסף רש"י

ביום אפילו בשבת. שמעת כל דהו יום וקבל ימיה הוא דמלי למתב בראשון (סוכה מג.). **אצטריך** קרא למישרי טלטול. דדגנן, עדיין לא נאסר טלטול בעולם ונא הכמות לחמיה כאן (שם).

כדאיתא בפ"ק דיבמות (דף ו.) וי"ל דהכא הכי גמרי מה מצינו בהגך שמלות נוהגות בשבת ומכשיריה דמו שבת אף כל שמלות נוהגות בשבת מכשיריה דמו שבת הלכך לא שייך למילף מכיבוד דהייהו המלוה עצמה ולא מכשיריה דשמוט לי בשל לי הייהו כיבוד עצמו כשמתקן לו מאכלו והבנין נמי הוי מצוה אחת שצוה הקדוש ברוך הוא לבנות בית המקדש: **סד"א נילף שבעת ימים משבעת ימים מסוכה.** וא"ת היכי מיסק אדעתיה לדון ג"ש הא אין אדם דן ג"ש מעצמו אא"כ למדה מרבו וי"ל דשמעת בעצמה ימינה למדרש[1]: **קמ"ל.** [2]ולא ידענא השתא האי [3]שבעת ימים למאי אתיא דאע"ג דדרשינן בפ"ק דפסחים (דף ה.) מה שביעי שביעי לחג אף ראשון ראשון לחג הא איכא למידרש משבעה בלא ימים:

שבן טעון ארבעה מינים. אף על גב דעומר כבשים ויין ליסוך ושמן למנחות שאני ד' מינין שבלולב דמעכבין זה את זה כדאמר בפרק הקומץ (מנחות דף כ.) ובפרק התכלת (שם דף מה:) [אמרינן] הכבשים אין מעכבין לא את העומר ולא את שאר הלחם והייהו טעון ד' מינין שאין מצות לולב כלל בלא ד' מינין אבל באלו יכולה להיות מצוותן בלא ד' מינין. הר"ב פור"ת: **אי מעומר בו'.** הכא לא דייקא תלמודא למילף מביייהו דהכי אורמיה דתלמודא זמנין דייק וזמנין לא דייק ואי הוה דייק הוה משכח פירכי הרב פור"ת ג"ל מילתא דאתיא במה הלך טרח וכתב לה קרא כמו מילתא דאתיא בקל וחומר והאי דקאמר תלמודא ניכתוב רחמנא בהאי ותיתי אידך מייתי פירוש ומאי צריך קרא הייהו משום דאי בלא מה הלך הוה מצי למילף הך מצוה מאידך לא הוה כתב רחמנא קרא כיון דהוה פשוט כל כך דלא דמי למילתא דאתיא בק"ו דהוא פשוט יותר: **שבעת ימים** [4] **מלולב.** מופנה הוה משני לדיש גבי לולב לא איצטריך דאע"ג דדרשינן ימים ולא לילות מיהו לא הוה צריך למיכתב שבעת כלל דהוה מצי למיכתב ושמחת לפני וגו' בימים והוי לשון שבעת מיותר לג"ש וא"ת ור' אליעזר היכי דרים ימים ולא לילות כיון דאית ליה ג"ש היא גופה מילף מסוכה מה להלן ימים אפילו לילות אף לולב ימים ואפי' לילות ויש לומר דלית לן למילף בג"ש מילתא דלשון ג"ש גופא מוכחא דאיהו כן דימים משמע ולא לילות:

ואי מסוכה שבן נוהגת בלילות בבימים. משמע דבעי למימר תאמר במה שאינה נוהגת בלילות בבימים ואדרבה עיקר מצותה בלילה הראשון שנאמר בערב תאכלו מצות (שמות יב) והכי הוה מצי למימר שכן נוהגת בימים ובלילות:

נפקא ליה מביום הכפורים. וגמרינן מהדדי כדדרשינן בראש השנה[5] שיהו כל התקיעות של חודש השביעי שוות כדפירש בקונטרס ורבנן סברי דלא שייך לאקשויי אלא לומר שסדר תקיעות יהיו שוין דלענין סדר תקיעות מייתי לה התם אבל לזמן דיום ודאי לא מיתקש דע"כ זמנם אינו שוה שזה בראש חודש וזה בעשור לחודש: והתניא

כל שעתא ושעתא זמניה הוא אלא אמר רב נחמן א"ר יצחק ואית'מא רב הונא בריה דרב יהושע [6]הואיל ובידו להפקירן: אמר מר לולב וכל מכשיריו דוחין את השבת דברי ר"א מנא ליה לר"א הא אי מעומר ושתי הלחם שכן צורך גבוה אלא אמר קרא [1]ביום [2]ביום אפילו בשבת ולמאי הלכתא אילימא לטלטול איצטריך קרא למישרי טלטול אלא למכשיריו ורבנן ההוא מיבעי ליה ביום ולא בלילה ור"א ביום ולא בלילה מנא ליה נפקא ליה [1]מושמחתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים ימים ולא לילות ורבנן איצטריך ס"ד אמינא נילף שבעת ימים [6] מסוכה מה להלן [2]ימים ואפילו לילות אף כאן ימים ואפילו לילות קמ"ל וליכתוב רחמנא בלולב וניתו הנך ונילפו מיניה משום דאיכא למיפרך מה ללולב שכן טעון ארבעה מינים: סוכה וכל מכשיריה דוחין את השבת דברי רבי אליעזר מנא ליה לר"א הא אי מעומר ושתי הלחם שכן צורך גבוה הוא אי מלולב שכן טעון ארבעה מינים אלא גמר שבעת ימים [3] מלולב מה להלן מכשיריו דוחין את השבת אף כאן נמי מכשיריו דוחין את השבת וליכתוב רחמנא בסוכה וניתי הנך וניגמור מיניה משום דאיכא למיפרך מה לסוכה שכן נוהגת בלילות בבימים: מצה וכל מכשיריה דוחין את השבת דברי ר"א מנא ליה לר"א הא אי מעומר ושתי הלחם שכן צורך גבוה אי מלולב שכן טעון ארבעה מינים אי מסוכה שכן נוהגת בלילות בבימים אלא גמר [3]חמשה עשר [4]חמשה עשר מחג הסוכות מה להלן מכשיריה דוחין את השבת אף כאן מכשיריה דוחין את השבת וליכתוב רחמנא במצה וניתו הנך וליגמור מיניה משום דאיכא למיפרך מה למצה שכן נוהגת בנשים כבאנשים: שופר וכל מכשיריו דוחין את השבת דברי ר"א מנא ליה לר"א הא אי מעומר ושתי הלחם שכן צורך גבוה אי מלולב שכן טעון ארבעה מינים אי מסוכה שכן נוהגת בלילות בבימים אי ממצה שכן נוהגת בנשים כבאנשים אלא אמר קרא [5]יום תרועה יהיה לכם ביום אפילו בשבת ולמאי אילימא לתקיעה הא [3]תנא דבי שמואל כל מלאכת עבודה לא תעשו יצתה תקיעת שופר ורדיית הפת שהיא חכמה ואינה מלאכה אלא למכשירין ורבנן ההוא מיבעי ליה ביום ולא בלילה ור"א ביום ולא בלילה מנא ליה נפקא ליה [6]מביום הכפורים תעבירו שופר בכל ארצכם וגמרי מהדדי וליכתוב רחמנא בשופר וליתו הנך וליגמרו מיניה מתקיעת שופר דראש השנה ליכא למיגמר שכן מכנסת זכרונות של ישראל לאביהן שבשמים מתקיעות [שופר] דיוה"כ ליכא למיגמרי [7]דאמר מר תקעו ב"ד שופר נפטרו עבדים לבתיהם ושדות חוזרות לבעליהן: (אמר מר) מילה וכל מכשיריה דוחין את השבת דברי רבי אליעזר מנא ליה לר"א הא אי מכולהו גמר כדאמרינן ועוד מה להנך שכן

כל שעתא ומניה הוא. וכיון שיש לו טלית בכל יום שמשהה בלא ציצית עובר בעשה [8]ואפילו מונחת בקופסא הלכך כל יומא רמיא מצותיה עליה: **הואיל ובידו להפקירן.** ונפקי מרשותיה ולאו עליה רמיא חוכמיה: **אי מעומר ושתי הלחם.** וגמר במה מצינו: **ביום ואפילו בשבת.** מדלא כתיב בראשון לדרשא אתא בכל יום שהוא ראשון לחג: **ומאי.** איצטריך לרבויי להאי ואפילו בשבת אי נימא לטלטל כדמשמע קרא לקיחה טלטול בעלמא הוא ועדיין במתן תורה לא נאסר טלטול דאיצטריך קרא למישרי להאי: **אלא למכשיריו.** דאיסורא דאורייתא הוא: **מה להלן ימים ואפילו לילות.** כדילפינן במסכת סוכה (דף מג.): **ולכתוב רחמנא בלולב.** דמכשירין דמו: **וניתו.** עומר ושתי הלחם מייה ומה ליה דכתביה בכולהו: **אי מלולב.** במה מצינו מלולב שהוא מצוה ומכשיריו דוחין אף סוכה שהיא מצוה ומכשיריה דוחין: **גמר ו' ימים בו'.** וכגון"ש אתי ליה. ואע"ג דאיכא מופנה משני לדיש דהא גבי לולב חד שבעת ימים הוא דכתיב ודרשינן לר' אליעזר למעוטי לילות כיון דגלי רחמנא בעומר ושתי הלחם ולולב גילוי מילתא בעלמא הוא ולא פרכינן עלה. גימגום[9] : **וניתו הנך.** עומר ושתי הלחם מיהו: **אי מסוכה שכן נוהגת בלילות בבימים.** ואילו מצה לילה הראשון חובה ותו לא דאמרינן בפסחים (דף קב.): **ולכתוב רחמנא.** בהדיא במצה וגמרו הנך כולהו מייה: **בנשים כבאנשים.** דלילפינן בפסחים (דף מג.): לא תאכל עליו חמץ שבעת ימים וגו'[10] כל שישנו בכל תאכל חמץ ישנו בקום אכול מצה ונשים איתנהו בכל תאכל חמץ דכל מצות לא תעשה בין שהזמן גרמא בין שאין הזמן גרמא חייבות לאפוקי סוכה שהזמן גרמא דליתנהו בנשים דמצות עשה שהזמן גרמא היא: **ומאי.** האי קרא הי מילתא דתרוייהו אתא למישרי בשבת אי לתקיעה לא איצטריך דאפילו תקיעת הרשות לית בה איסורא דאורייתא: **מגלגא עבודה.** של טורח: **וגמרי מהדדי.** במסכת ראש השנה (דף לג.) שאין תלמוד לומר בחדש השביעי[11] דהא בכמה קראי כתב לן דיוה"כ בחודש השביעי מה ת"ל בחודש השביעי שיהו כל תרועות משל חדש השביעי שוות: **נפטרו עבדים לבתיהם.** קריאת דרור דיובל תלויה בה הלכך תשיבא: **אי מכולהו.** מאחת מכולן: **כדאמרינן.** איכא למיפרך בכל הנך חדא לד חמור האמור בה לעיל: שאם

כל שעתא ושעתא זמניה הוא אלא אמר רב נחמן א"ר יצחק ואית'מא רב הונא בריה דרב יהושע [6]הואיל ובידו להפקירן: אמר מר לולב וכל מכשיריו דוחין את השבת דברי ר"א מנא ליה לר"א הא אי מעומר ושתי הלחם שכן צורך גבוה אלא אמר קרא [1]ביום [2]ביום אפילו בשבת ולמאי הלכתא אילימא לטלטול איצטריך קרא למישרי טלטול אלא למכשיריו ורבנן ההוא מיבעי ליה ביום ולא בלילה ור"א ביום ולא בלילה מנא ליה נפקא ליה [1]מושמחתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים ימים ולא לילות ורבנן איצטריך ס"ד אמינא נילף שבעת ימים [6] מסוכה מה להלן [2]ימים ואפילו לילות אף כאן ימים ואפילו לילות קמ"ל וליכתוב רחמנא בלולב וניתו הנך ונילפו מיניה משום דאיכא למיפרך מה ללולב שכן טעון ארבעה מינים: סוכה וכל מכשיריה דוחין את השבת דברי רבי אליעזר מנא ליה לר"א הא אי מעומר ושתי הלחם שכן צורך גבוה הוא אי מלולב שכן טעון ארבעה מינים אלא גמר שבעת ימים [3] מלולב מה להלן מכשיריו דוחין את השבת אף כאן מכשיריה דוחין את השבת וליכתוב רחמנא במצה וניתו הנך וליגמור מיניה משום דאיכא למיפרך מה למצה שכן נוהגת בנשים כבאנשים: שופר וכל מכשיריו דוחין את השבת דברי ר"א מנא ליה לר"א הא אי מעומר ושתי הלחם שכן צורך גבוה אי מלולב שכן טעון ארבעה מינים אי מסוכה שכן נוהגת בלילות בבימים אי ממצה שכן נוהגת בנשים כבאנשים אלא אמר קרא [5]יום תרועה יהיה לכם ביום אפילו בשבת ולמאי אילימא לתקיעה הא [3]תנא דבי שמואל כל מלאכת עבודה לא תעשו יצתה תקיעת שופר ורדיית הפת שהיא חכמה ואינה מלאכה אלא למכשירין ורבנן ההוא מיבעי ליה ביום ולא בלילה ור"א ביום ולא בלילה מנא ליה נפקא ליה [6]מביום הכפורים תעבירו שופר בכל ארצכם וגמרי מהדדי וליכתוב רחמנא בשופר וליתו הנך וליגמרו מיניה מתקיעת שופר דראש השנה ליכא למיגמר שכן מכנסת זכרונות של ישראל לאביהן שבשמים מתקיעות [שופר] דיוה"כ ליכא למיגמרי [7]דאמר מר תקעו ב"ד שופר נפטרו עבדים לבתיהם ושדות חוזרות לבעליהן: (אמר מר) מילה וכל מכשיריה דוחין את השבת דברי רבי אליעזר מנא ליה לר"א הא אי מכולהו גמר כדאמרינן ועוד מה להנך שכן

(א) [עי' מוספות מנחות מד. ד"ה עלינן], (ב) סוכה מג., (ג) לעיל קיז: ע"ש ר"ה כט:, (ד) ר"ה ח:, (ה) [דברים טז], (ו) [ויקרא כה], (ז) עי' מהר"ם, (ח) [דף לג:],

הגהות הב"ח

(א) גב' גילף שבעת ימים משבעת ימים מסוכה: (ב) שם אלא גמר שבעת ימים משבעת ימים מלולב: (ג) רש"י ד"ה גמר ז' ימים וכו' גימגום הס"ד ואחר כך מ"ה ונכתוב רחמנא בהדיא בסוכה וניתי הנך עומר ושתי הלחם דלולב מייה: (ד) תוס' ד"ה שבעת ימים משבעת ימים מלולב מופנה הוה משני לדדין דגבי לולב גמי לא איצטריך:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה כל שעתא וכו' ואפי' מונחת בקופסא. עי' ממנחות דף מד ע"א תוס' ד"ה עלינן: תוס' ד"ה קמ"ל ולא ידענא. כעין זה לעיל דף קיז ע"ב תד"ה אלו היו וש"ר:

רבינו חננאל

הואיל ובידו להפקירן, פי' כי הציצית הוא חובת הבגד, וכיון שהפקיר אינו בגדו, וכן הבית כיוצא בו.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

שאם עבר זמנן בטלין. הילכך דמו: **וביום השמיני ימול ואפילו בשבת.** ומילה גופה דלמיל שבת אמרינן לקמן הלכה למשה מסיני אייתר ליה ביום למכשיריה: **י"ג כריפות.** נאמרו לגאונים בפרשת מילה (בראשית יז): **והא מניה.** במסכת מזיר: **עקיבא עלס כשעורה הלכה.** פירש ר"ש דן ק"ו מניין לרביעית דם המת שהמזיר מגלח על אהלה ק"ו מה עלס כשעורה שאינו מטמא באהל ומשאו רביעית דם שמטמא באהל דכתיב ועל כל נפש מת לא יבא[ה] אינו דין שהמזיר מגלח עליה ואמר ליה רבי אליעזר עקיבא עלס כשעורה הלכה למשה מסיני שיהא מזיר מגלח עליה ורביעית דם אתה בא ללמוד ממנה בק"ו ואין דין קל וחומר מהלכה דלא ניתנה תורה שבעל פה לדרש בי"ג מדות: **אחיך אות אות.** בשבת כתיב (שמות לא) כי אות היא ובמילה כתיב (בראשית יז) והיה לאות ברית מה להלן שבת אף כאן שבת: **אנא מעפה.** אי הך ג"ש דאות האמורה בשבת נאמרה בסיני לדרש שמיצה זו לדרשה נאמרה ליגמר מינה נמי לתפילין: **אנא אחיך בריש ברית.** ההוא דאות אות לא נאמרה בסיני ואין אדם רן גזרה שוה מעצמו אלא הך דברית ברית נאמרה בסיני ובשבת כתיב ברית (שמות לא) לדורותם ברית עולם: **גדול.** בן שלש עשרה הוי מילה שלא בזמנה: **דכתיב ביה ברית.** וערל זכר אשר לא ימול וגו' את בריתי הפר (בראשית יז) והאי קרא בגדול כתיב מדמתייב ליה ברת שאם לא תמול עצמו ולידמי שבת ואנן אמרינן לקמן דאפילו יום טוב אינה דוחה אלא בזמנה: **דורות דוחה.** בשבת כתיב לדורותם ברית עולם ובמילת קטן כתיב (שם) ובן שמנת ימים ימול לכם כל זכר לדורותיכם: **ביום ואפילו בשבת.** מדלא כתיב בשמיני ימול. ור' אליעזר דאפקיה למכשיריו מילה עצמה הלכה היא ופיקוח נפש לא אתיא ליה בק"ו ממילה אלא מקראי נפקא ליה דלאמרינן בפרק בתרא דיומא[ו]: **מחוסרי כפרה.** כל טמאין שהולרכו לקרבן זב וזבה יולדת ומצורע נאמר בהן[ז] וביום השמיני: **ביום לוחו.** את בני ישראל להקריב את קרבניהם (ויקרא ז) ביום אלא בשביל: **אנא מעפה.** משום דהוכשר להביא בלעות מכשירין בה שאר פסולין: **יהא זר ואונן כשר בהן.** אונן עד שלא נקבר מתו פסול לעבודה דכתיב בהן גדול (שם כא) לאחיו ונאמו לא יטמא ומן המקדש לא יצא ולא יחלל והכי משמע אף ביום שמתו אחיו ואמו אינו צריך לצאת מן המקדש אלא מקריב אונן ולא יחלל ועבודתו לו תהא מחוללת בכך הא אחר שלא יצא חילל: **הא אהדריה קרא.** לפסול בהן לילה דכתיב בהו ויביום לילה תורת כל הקרבנות עליהן לענין זר ואונן ומי תורת קרבן עליהן: **שמיני.** כל שהוא שמיני ואפילו בשבת ויביום לענין לילה: **מעיקרא מאי ניחא ליה.** לאוקמי שמיני דווקא ואפילו בשבת ודחי מתליה מות יומת אלא שאר מלאכות מאיזה טעם נראה לו כן: **ולבסוף.** כשהיפך דבריו ואמר לו אינו אלא אפי' מילה בכולל מתליה מות יומת דהוא דוקא ודחי שמיני ימול אלא שאר מלאכות ומיהו שמיני ימול אלא שאר ימים: **מאי קשיא ליה.** בטעמא הראשון: **אלא מילה דחיה.** שבת קל"ו ותיגמר מיניה למילתי מתליה מות יומת אלא שאר מלאכות ולימור שמיני דווקא קאמר ואפי' ביום שבת: **ומה לרעת שדוחה את העבודה.** מזהרה שהזהיר תורה על הלרעת שלא לקוץ בהרחו כדתניא[ט] המשר בנגע הלרעת[י] מזהרה בקוץ בהרחו הכתוב מדבר והטמיה תורה בזהירה זו לדחות העבודה כדקיימא לן בפסחים (דף סז.) דעומת מת נדחית בקרבן צבור ולא זכין ומצורעים ובעלים לעשות פסח ולא אמרינן יקוצו בהרחו ויאכלו פסחים או הכהן יקוץ בהרחו ויעבוד אם הכהנים טמאים בלרעת והקהל עהורין: **ועבודה**

והתניא אמר ליה רבי אלעזר בו'. ול"ג והתנן דכל זה אינו במשנה: **ההיא מבן שמונת ימים נפקא.** פירשה דתניא בת"כ ומיימי לה בפרק הערל (יבמות עב:) השמיני ימול דתניא יכול בין ביום ובין בלילה ת"ל ביום אין לי אלא שמימול לא' ימול לנו' לי' ולי"ל מנין שאינו ימול אלא ביום ת"ל וביום ובפ"ב דמגילה (דף כ:) נמי אמר אין מוהלין אלא ביום לכתיב וביום השמיני ויש לומר דאמרן אבן שמנת ימים ודרשת פשוטה נקט: **אלא מעתה יהא** זר ואונן כשר בהן. לאו דווקא נקט זר דהא בכולהו בזב וזבה ויולדת ומצורע כתב כהו כהן:

הא אהדריה קרא. והוה ליה דבר שיצא מן הכלל לידון בדבר המדבר לאמוויי בלעות שאי אתה יכול להחזירו לכללו לפסול לילה ואונן על איחזירו הכתוב לכללו בפיקוח הרי המחזירה בפיקוח ופסל לילה וה"ה אונן וקשה ואמאי לא קאמר דאהדריה קרא מדכתיב כהן ולא זר ואמת לשוס דרשת אמריתי אמת:

תניא כוותיה דרבי יוחנן ודלא כרב אחא בר יעקב. ודלא כרב נחמן בר יצחק דאמר אמרי אות ברית דורות לא הוי דאיכו מודה דדרשינן ביום כדדרשינן בברייתא ואות ברית דורות אמת למכשירין ודיום למילה גופה ולית ליה למילה הלכה אע"ג דר' יוחנן אית ליה[ט] הלכה לר' אליעזר [כדפי' רש"י והאי ברייתא דדרשי ביום אמיה כרבנן דביום] אינטריך למילה גופה ולהכי לא קאמר אלא דלא כרב אחא דברייתא מוכחת בהדיה דלא בעיא למדרש שמיני ימול. מ"ר: **מה צרעת שדוחה את העבודה.** פירש ולימא קל וחומר מיפכא ומדמה עבודה את הלרעת איקון בהרחו כדי לעשות עבודה ומה שבת שדוחה את המילה ומילה דוחה את הלרעת עבודה דוחה אותה לרעת שבדמה מעני מילה אינו דין שתהא עבודה דוחה אותה והא דלמרינן בפסחים בפרק אלו דברים (דף סז.) ושלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש אם טמאי מתים משמלאין זבים ומצורעים לא כ"ש אלא יש לך שעה שזבין ומצורעים משמלאים ואין טמאי מתים משמלאים ואיזה זה פסח הבא בטומאה

שכן אם עבר זמנה בטלה אלא היינו טעמא דרבי אליעזר דאמר קרא [1]וביום השמיני ימול בשר ערלתו ואפילו בשבת וליכתוב רחמנא במילה וליתו הנך וליגמור מינה משום דאיכא למיפרך מה למילה שכן נכרתו עליה שלש עשרה בריתות: ע"כ לא פליגי רבנן עליה אלא במכשירי מילה אבל מילה גופה דברי הכל דוחה שבת מנלן אמר עולא הלכה וכן אמר רבי יצחק הלכה מיתיבי [6]מניין לפיקוח נפש שדוחה את השבת רבי אלעזר בן עזריה אומר מה מילה שהיא אחת מאיבריו של אדם דוחה את השבת קל וחומר לפיקוח נפש שדוחה את השבת ואי סלקא דעתך הלכה קל וחומר מהלכה מי אתי והתניא [7]אמר לו רבי אלעזר [8](בן עזריה) עקיבא עצם כשעורה מטמא הלכה ורביעית דם קל וחומר ואין דנין קל וחומר מהלכה אלא אמר רבי אלעזר אתיא [2]אות אלא מעתה תפילין דכתיב בהן [4]אות לידחי שבת אלא אתיא [2]ברית [5]ברית גדול דכתיב ביה [6]ברית לידחי שבת אלא אתיא [7]דורות [5]דורות ציצית דכתיב ביה [8]דורות לידחי שבת אלא אמר רב נחמן בר יצחק דנין אות ברית ודורות מאות ברית ודורות לאפוקי הנך דחד חד הוא דכתיב בהן ור' יוחנן אמר אמר קרא [1]ביום [9]ביום אפילו בשבת אמר ליה ריש לקיש לרבי יוחנן אלא מעתה מחוסרי כפרה דכתיב בהו ביום הכי נמי דדחו שבת ההוא מיבעי ליה ביום ולא בלילה האי נמי מיבעי ליה ביום ולא בלילה ההוא [7]מבן שמנת ימים נפקא האי נמי [9]מביום צוותו נפקא אע"ג דנפקא מביום צוותו אצטריכא סד"א הואיל וחס רחמנא עליה לאתויי בדלות בלילה נמי ליתי קמ"ל מתקיף לה רבינא אלא מעתה יהא זר כשר בהן ויהא אונן כשר בהן הא אהדריה קרא רב אחא בר יעקב אמר אמר קרא [1]שמיני שמיני אפילו בשבת האי שמיני מיבעי ליה למעוטי שביעי שביעי מבן שמנת ימים נפקא ואכתי מיבעי ליה חד למעוטי שביעי וחד למעוטי תשיעי דאי מחד הוה אמינא שביעי הוא דלא מטא זמניה אבל משמיני ואילך זמניה הוא אלא מחוורתא כדרבי יוחנן תניא כוותיה דרבי יוחנן ודלא כרב אחא בר יעקב שמיני ימול אפילו בשבת ומה אני מקיים [10]מחלליה מות יומת בשאר מלאכות חוץ ממילה או אינו אלא אפי' מילה ומה אני מקיים שמיני ימול חוץ משבת ת"ל ביום אפילו בשבת אמר רבא האי תנא מעיקרא מאי קא ניחא ליה ולבסוף מאי קא קשיא ליה הכי קאמר שמיני ימול אפילו בשבת ומה אני מקיים מחלליה מות יומת בשאר מלאכו' חוץ ממילה אבל מילה דחיא מ"ט ק"ו הוא ומה צרע' שדוחה את העבודה ועבודה

דבר זה ואמר שמה שאמר כאן וביום השמיני אינו לשנות, אלא שאנו צריכין לאותו דבר מפני שמצאנו שהקל כאן על המצורע ואמר בו [ויקרא יא] ואם דל הוא ואין ידו משגת, מה שלא הקל על זולתו מכלל הטמאים והם זב וזבה, ואילמלי שאמר בו וביום מחוורתא כר' יוחנן דאפקיה מן וביום. וסוגיא דשמעתיה כר' יוחנן דתניא כוותיה, ולא כר' אחא בר יעקב.

1 וביום השמיני ימול בשר ערלתו: ויקרא יב ג
2 ונמלתם את בשר ערלתכם והיה לאות ברית ביני וביניכם: בראשית יז יא
3 ואתה דבר אל בני ישראל לאמר אך את שבתתי תשמרו כי אות הוא ביני וביניכם לדרתיכם לדעת כי אני יי מקדשכם: שמות לא יג
4 והיה לך לאות על ידך ולזכרון בין עיניך למען תהיה תורת יי בפיך כי ביד חזקה הוצאך יי ממצרים: שמות יג ט
5 ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדרתם ברית עולם: שמות לא יז
6 וערל זכר אשר לא ימול את בשר ערלתו ונכרתה הנפש ההוא מעמיה את בריתי הפר: בראשית יז יד
7 ובן שמנת ימים ימול לכם כל זכר לדרתיכם יליד בית ומקנת כסף מכל בן נכר אשר לא מזרעך הוא: בראשית יז יב
8 דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם ועשו להם ציצת על כנפי בגדיהם לדרתם ונתנו על ציצת הכנף פתיל תכלת: במדבר טו לח
9 אשר צוה יי את משה בהר סיני ביום צוותו את בני ישראל להקריב את קרבניהם ליי במדבר סיני: ויקרא ז לח
10 ושמרתם את השבת כי קדש הוא לכם מחלליה מות יומת כי כל העשה בה מלאכה ונכרתה הנפש ההוא מקרב עמיה: שמות לא יד

מוסף רש"י

מה מילה שהיא אחת מאבריו של אדם. שהיא תיקון אחד מתכניו של אדם, דוחה את השבת. לפי שמיצון עליה כרת (אמר זמן), כך שנייה כתוספתא דשבת (יומא פה:), עצם כשעורה מטמא הלכה. שהמזיר מגלח על מגעם ומשאם, הלכה למשה מסיני ואין דנין קל וחומר מהלכה דלא ניתנה תורה שבעל פה כתורה, ורביעית דם קל וחומר. אתה בא לגמוד ממנה ק"ו, ואין דנין ק"ו מהלכה. אלא מדבר הכתוב בתורה (פסחים פא:).

רבינו חננאל

עד כאן לא פליגי ר' אליעזר ורבנן אלא במכשירי מילה אבל במילה עצמה דברי הכל דחיא שבת, מנלן. עולא ור' אסי דר' יצחק נפחא כולהו אמרי הלכה ומוהבינן עליהן. מניין לפיקוח נפש שדוחה שבת, נענה ר' אלעזר בן עזריה ואמר, ומה מילה שהיא אחד מאבריו של אדם דוחה שבת קל וחומר לפיקוח נפש שדוחה את השבת. ואי ס"ד הלכה, ק"ו מהלכה (מייתי) [מי אתי], והתניא א"ל ר' עקיבא עצם כשעורה הלכה, ורביעית דם ק"ו, ואין דנין ק"ו מהלכה וכו' לבטל. וזה מפורש בגזיר פרק כ"ג וגזיר אין מטמאין לקרביהן וכו'. ובטלו דברי מי שאמר הלכה היא. ובא ר' אלעזר ללמדו בג"ש באות אות משבת, ונדחו דבריו. ובא רב נחמן בר יצחק ולמדו באות ברית ודורות, בשבת כתיב לעשות את השבת לדורותם ברית עולם ביני ובין בני ישראל אות היא לעולם, במילה כתיב ואתה את בריתי תשמור אתה ודרעך אחריך לדורותם, וכתיב ונמלתם את בשר עולתכם והיתה לאות ברית ביני וביניכם. ר' יוחנן אמר אמר קרא וביום השמיני ימול בשר ערלתו, ביום אפילו בשבת. אקשי' עליה ר"ל אי הכי אפילו מחוסרי כפרה כגון מצורע והזבה דכתיב בהן וביום השמיני יקח שני כבשים וגו', ובזבה כתיב וביום השמיני תקח לה שתי תורים, הכי נמי כיון דכתיב בהו וביום יקריבו קרבנותיהם אפילו בשבת, והא קי"ל אין קרבן יחיד דוחה את השבת. ופירק לו זה שכתוב במחוסרי כפרה וביום, למעוטי וכל קשיא שהקשה לו פירק לו ר' יוחנן. וחזר רבינא להתקיף על פירוק ר' יוחנן דפריק סד"א הואיל וחס רחמנא עליה לאתויי בדלות בלילה, נמי ליתי קמ"ל וביום. התקיף רבינא אי הכי אמ[ורת] דחס עליהן דהא [זר] או אונן כשר בהן ולא יטרחם להמתין עד שימצאו כהן שהור כשר לשהרם. ופריק **הא אהדריה קרא. כלומר, אע"פ שחס עליו והקל בקרבנו החזירו לשהרת הכהן,** שנאמר והביא אותם ביום השמיני לשהרתו אל הכהן וגו'. ואתא רב אחא בר יעקב עוד להוציאו שהמילה מותרת בשבת מדכתיב וביום השמיני ימול, כלומר אי זה יפול שמיני אין לך לא להקדים ולא לאחר. ונתקשה ולא עמדו דבריו, ואמרינן אלא

השמיני לחייב הקרבת קרבנו ביום היה עולה על דעתנו הואיל והיקל עליו הכתוב שדי לו בשתי תורים או ב' בני יונה לחטאתו ולעולתו ושינה בינו ובין שאר הטמאות בדבר זה והם הנזכרים אחריו הזב והזבה, כמו כן נמי ראוי שיקריב קרבנותיו בלילה ולא היינו למדין משפטו משאר הקרבנות שנאמר בהן ביום צותו. הילכך הוצרכנו להשמיענו וביום השמיני כדי שיהיה מדעתנו סברא זו. התקיף רבא ואמר הואיל ואתה אומר כי לפי שהקל עליו הכתוב שיביא שתי תורים או שני בני יונה מה שאין כן בזולתו לא נלמוד משאר הקרבנות כלום ממשפטיו מפני שיצא מכללם מחמת שייחדו הכתוב בדבר זה, ואילמלא שאמר הכתוב וביום השמיני היינו מתירים הקרבת קרבנותיו בלילה, לפי דבר זה ראוי להיות הזוז והאונן וכל המנויין במשנה שפסולין להקריב, כשירים להקריב קרבנותיו של מצורע לפי שיצא מכללם ונבדל מהם חוץ מהקרבת קרבן בלילה שאמר בו הכתוב וביום השמיני בלבד. ועמדו זה הקושיא וזו ההתקפה ואמרנו קשיא. ומקצת הגורסין אין מעמידין הדבר אלא שגורסין כך, כיון דאהדריה קרא אהדריה, כלומר אילו לא כתב וביום היינו אומרים מדחס רחמנא עליה לאתויי בדלות, בלילה נמי ליתי ויהא זו ואונן כשר בקרבנותיו והיינו מפרשיין אותו לענין דיינו מכלל הקרבנות. אבל הואיל ונאמר בו וביום השמיני כאר לנו בזה הזוהר לכלל הקרבנות בכל ענייני והשבתו אליהן בכל תנאותיהן חוץ מקרבנן עולה ויורד המפורש בו בלבד. וזה שהוצרכתי לפרש דבר זה לפי שראיתיו מסובך אצל כל התלמידים וביארתיו כדי שיתגלה הדבר.

רב נסים גאון

ארצטריך סלקא דעתך אמינא הואיל וחס רחמנא עליה לאיתויי בדלות, בלילה נמי ליתי קמ"ל. מתקיף לה רבינא [אלא] מעתה יהא זר ואונן כשר בהן. חייבנו הקב"ה בתורת הקרבנות שנקריבם ביום ולא בלילה שנאמר (ויקרא ז) אשר צוה ה' את משה ביום צותו את בני ישראל, ופירש ביום צותו למדנו לכל הקרבנות כולם שאינן כשירין אלא ביום. ובפרק הקורא את המגילה (דף כ) שנינו כל היום כשר למסיכה לשחיטה כו'. ובתלמוד אמרו למסיכה ולשחיטה דכתיב (ויקרא ג) וסמך ושחט איתקש סמיכה לשחיטה, ובשחיטה כתיב (שם יט) ביום זבחכם. לקמיצה והגשה והזייה בכולהו כתיב ביום צותו. והזהיר האונן והזר את כל המנויין במשנה שלא יקרבו להקריב קרבן כמו שאמרה המשנה (זבחים דף סו) כל הזבחים שקיבל דמן זר ואונן כולם פסולין. ובגמ' גרסי זר מנלן דתני לוי (ויקרא כב) דבר אל אהרן ואל בניו וינזרו, למעוטי מאי כו'. אלא הכי קאמר וינזרו מקדשי בני ישראל ולא יחללו, כלומר בני ישראל ראוי להם שיתרחקו מן הקדשים ולא יקריבו אותן שלא יחללום, שאם יקרבו אליהם ויקריבו אותם מחללים אותם. ואמר עוד (במדבר יח) וזר לא יקרב. ונאמר בענגש (שם) והזר הקרב יומת. ובאונן עוד אמרו מנלן דכתיב (ויקרא כא) ומן המקדש לא יצא ולא יחלל, הא אחר שלא יצא חילל. וכשאמרנו כי המחוסר כפרה והוא המצורע ששלמו ימי טהרתו ועדיין לא הקריב קרבן לא נאמר בו וביום השמיני אלא לחייב הקרבת קרבנו ביום ולא בלילה, הקשינו לאמר כי דבר זה ידוע הוא לפי שכתב כן במקום אחר ביום צותו, וממנו ידענו חיוב הקרבת כל הקרבנות ביום ולא בלילה, והואיל וכן אין אנו צריכין לשנותו לנו עוד. ופירק האומר

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות